

**07.11.1996 ve 03.01.2008 TARİHLİ 4207 SAYILI TÜTÜN KONTROLÜ
HAKKINDAKİ KANUN’LARIN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN ÜÇER AY ÖNCE
VE SONRASI DÖNEMLERDE KANUN’LARLA İLGİLİ SEÇİLMİŞ İKİ GAZETEYE
YANSIYAN HABERLERİN İNCELENMESİ**

Kırlı S¹, Kütük T¹, Şahin G¹, Aslan D².

Giriş: Gazeteler günümüzde etkisini hayatın her alanında gösteren ve geniş kitlelere ulaşan iletişim araçları arasında yerini almıştır. Gazeteler aracılığı ile topluma herhangi bir konuda bilgi vermek, ilgili konuda farkındalık yaratmak olasıdır. Bu denli önemli olan bir medya aracının doğru ve etkili kullanılabilmesi için var olan içeriğin değerlendirilmesi, eksikliklerin tespit edilmesi ve giderilmesi önem taşımaktadır.

Amaç: Bu araştırmada 07.11.1996 tarihli 4207 Sayılı “Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun” ve 03.01.2008 tarihli “4207 Sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun” la ilgili, Kanun’ların yürürlüğe girdikleri tarihlerin üçer ay öncesi ve sonrası dönemlerde seçilmiş iki gazeteye yansıyan haberlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Değerlendirmede tütün kullanımı ve kontrolü ile ilgili haberlere ilişkin bazı özelliklerin incelenmesi (nicelik, yer alma biçimi, içerik, haber kaynağı gibi), her iki dönemde incelenen haberlerin içeriklerinin incelenmesi-karşılaştırılması ve yapılan değerlendirmeler sonucunda tütün kontrolü için medyanın kullanımının geliştirilmesine yönelik önerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı özellikte olan bu araştırma, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Süreli Yayın Arşivi’nde yapılmıştır. Araştırmanın ilgili kurumda yapılabilmesi için kurum yetkilileri bilgilendirilmiş ve sözlü olarak izinleri alınmıştır. Araştırmada 07.11.1996 tarihli 4207 “Sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun” ve 03.01.2008 tarihli 4207 Sayılı “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun”ların yürürlüğe girdiği tarihlerin üçer ay önce ve sonrası dönemlerinde yayınlanmış olan ulusal gazetelerin tamamı araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Evreni oluşturan tirajı en yüksek beş gazete her iki dönem için listelenmiştir. Her iki listede yer alan ve çakışan iki gazetenin ismi belirlenmiştir. Her iki dönemin tarafsız karşılaştırılabilmesi için gazetelerin ekleri araştırma kapsamına alınmamıştır. Veri toplama aşamasından sonra SPSS15.0 istatistiksel paket programı kullanılarak verilerin analizinin

¹ Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem VI Öğrencisi, 2011

² Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen hiçbir veri araştırmanın amaçları dışında kullanılmamıştır.

Bulgular: Tarama yapılan 740 gazetenin 226'sında (%29,6) tütün ile ilgili en az bir haber bulunmaktadır. Birinci Kanun öncesi ve sonrası üçer aylık zaman diliminde 123 haber, ikinci Kanun öncesi ve sonrası üçer aylık zaman diliminde 150 haber bulunmaktadır. Her iki Kanun sürecinde de haberlerin çoğunluğu iç sayfalarda (%73,9 ve %86,7) yer almıştır. 1996 döneminde Kanun'un öncesini içeren süreçte olmak üzere haberlerin %26,9'unda (33 haber) tütün ürünleri reklamı bulunmaktadır. Ancak 1996 Kanun'u sonrasında bu konu gündem dışı kalmıştır. Ana konusunun tütün ürünü reklamı olan haberler hafta sonu (19 haber, %26,7), hafta içine göre (14 haber, %6,9) daha fazladır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,0001$). Gazetelerde haberlerin içerik analizi yapıldığında her iki dönemde de Kanun'un amacına, toplum sağlığını tütünün zararlı etkilerinden korunma gerekçelerine, pasif etkilenimden korunma konusuna yeterince vurgu yapılmadığı ifade edilebilir. Ancak 2008 yılı sürecinde pasif etkinelim vurgusu daha önceki döneme göre daha fazla olmuştur (%15,4 ve %35,3).

Sonuç ve Öneriler: 1996 yılından bu yana Türkiye'de tütün kontrolü ile ilgili gelişmelerin bir kısmının medya haber içeriklerine yansıdığı düşünülmektedir. Kanun'ların etkisi özellikle gazetelerde reklamların yasaklanması açısından son derece önemli bir gelişme olmuştur. 2008 yılında yürürlüğe giren Kanun sonrasında Kanun'un temelini oluşturan pasif etkilenimden korunmaya ilişkin haberler gazetelerde yer alab haberler biraz daha fazla yer almış olsa da bu durumun yeterli olmadığı düşünülmektedir. Gazetelerin toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi için rollerinin güçlendirilmesine gereksinim bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Medya; Tütün Kontrolü; Sağlığın Korunması